

Mirko Bratuša

PRAZNIK ZA OČI

3.–30. 10. 2025

MMC KIBLA/KiBela

Čutiti prostor, svet in sebe

Mirko Bratuša, eden najprepoznavnejših in najplodovitejših kiparjev pri nas, je razen razstav in instalacij podpisal tudi veliko javnih plastik in spomenikov, k svojim delom pristopa z različnimi tehnikami in vanje vključuje razne materiale, od naravnih, in sicer gline, lesa, kovine, zlasti brona, do umetnih, npr. poliestra, pa tudi industrijskih proizvodov. Nemalokrat jih oživi z elektriko, toplotnimi grelci in vodo, doda zvok ali celo vanje vplete nove tehnologije. Slojevitost materialov, večplastnost njegovih motivov in vsebin del nas s hkratnim vzporejanjem arhaičnih in sodobnih tematik zapeljejo v alegorične, simbolične in fantastične podobe, pri katerih je detajl enako pomemben kot celota.

Večplastnost njegovih motivov in vsebin del nas s hkratnim vzporejanjem arhaičnih in sodobnih tematik zapeljejo v alegorične, simbolične in fantastične podobe, pri katerih je detajl enako pomemben kot celota. Historične reference in človeško-živalski hibridi, ki jih najdemo že na jamskih slikarjih, egipčanski, asirsko-babilonski, starogrški, perzijski, hindujski umetnosti, se v aktualnih okoliščinah pojavljajo bitja iz drugih vesolij, mutanti, fantazmagorične prikazni, Himere, ki so elementarno lahko grozeče, a kot celota tudi humorne, satirične in zato bolj podobne sleherniku kot zoomorfnim božanstvom.

V hibridni ikonografiji združevanja antropomornega in zoomornega se rojevajo drugačna bitja, metaforična in nadrealna, ki nas s svojo zaustavljeno in zvedavo pojavnostjo sprva lahko nasmejijo in se nam zdijo še resnična, s pogledom na posamezne likovne »vsadke« zaslutimo nekaj apokaliptičnega, fatalističnega, zlovesčega, opozarjajočega in kritičnega, angažiranega. Subtilna notranja lepota lahko zaslepi njihovo svarečo katastrofično povednost, prepletanje simbolno bogatega arhetipskega in nezavednega, individualnega in kolektivnega, stvarnega in nestvarnega oziroma (u)stvarjenega po nikogaršnji podobi. Prikličejo daljne zgodbe, zbudijo začudenje in predramijo praspomin, nato pa nas brutalno vržejo v aktualno sodobnost bioinženiringa, genetike, kloniranja na eni in manipuliranja z družbo in naravo, ki vodi v globalne krize, pandemije in vojne, na drugi strani.

Kot Mirko Bratuša začara z magičnostjo figur, odčara z njihovo prezentnostjo in udari v pleksus s paradoksalnostjo in banalnostjo bivanja kot ne zgolj eksistencialnega idioma ali eksistenčne stiske, ampak kot eksistencialističnega razmisleka, ki poteka tako na nivoju fizičnega in fizikalnega kot metafizičnega in mističnega. Ter imanentno, intimno mitskega, ko v kontekstu svojega opusa in z naslovi del vzpostavlja nekakšen metafizično-fizičen dialog z umetniki in umetnicami, ki ga nagovarjajo oziroma so ga nagovorili in vzpodbudili, da z navedbo njihovega imena hudomušno razpre lastne reference in poudari njihov vpliv, izkaže spoštovanje do njih ali jih postavi na svoje mesto skozi lasten umetnostnozgodovinski kontekst in ga kompozicijsko, materialno, vsebinsko vtisne v svoje delo in umesti v svoj opus.

Mirko Bratuša
PRAZNIK ZA OČI
3.–30. 10. 2025

MMC KIBLA/KiBela, Ulica kneza Koclja 9, Maribor
Odpiralni čas: od ponedeljka do petka od 10. do 18. ure, v soboto od 10. do 14. ure

Pri kiparskem snovanju in ustvarjanju se pogosto oziroma kar vedno rad poigrava s splošno sprejeto semantiko in jo obravnava z lastnih vidikov, ko preizprašuje odnos med vsebino in formo, ki ji s preoblikovanjem zakrije prvoten pomen, čeprav mu ne odvzame prepoznavnosti. Ko izbira materiale, se zdi, kot da se sprehaja na robu možnosti, saj mu začetna ideja pomeni pot v eksperiment, v katerem se poigrava s prehajanjem iz lastnega zanimanja in okolja v širše dožemanje te samosvoje ikonografije. Marsikateri skulpturi določi tudi metanamembnost, ki je lahko singularna in oblikovana v konkretno, samostalno delo ali pluralna in dodana v postavitev več kipov, ki jim s postavljanjem v razne kompozicije določi njihove vloge in jih poveže v 'skulpturni poliptih', s čimer ne poudari samo soodnosov med njimi, ampak same razstavne eksponate nadgradi v celovito namestitvev.

V celotnem njegovem delu se odraža kombinacija intuitivnosti in racionalnosti, ki umetnika vodi od začetne ideje in razmisleka o njeni uresničitvi do dejstev, ko mora upoštevati lastnosti materialov in njihovega morebitnega prepletanja, kar ga pa ne ustavi pri eksperimentiranju z njihovo obdelavo, saj je tudi izjemen poznavalec lastnosti materialov. Pri Mirku Bratuši se zdi, da je mogoče vse, zato moramo sami odkrivati večplastnost razstavljenih del, ki je večpomenska in skrita pod površino. Kipe moramo raziskovati, iskati v njih tisto, kar očem sprva ni vidno. Zadnje omenjeno ni preprosto, saj nas pritegnejo tudi številni detajli na in v njegovih delih, ki se selijo po površinah skulptur in zahtevajo natančen pogled. Pogled nas pelje od celovite postavitve proti celotnemu delu in njegovih podrobnosti do razbiranja vsakega od njih in njihove vloge v takšni instalaciji. Odkrivajmo skrito in našli bomo.

Njegovi 'stvari' so prijazni in čuječi, a obenem tudi razvratni in hrumeči, ko bodisi na piedestalu manifestativno razkazujejo svojo lepoto, ne glede na njihovo stanje, bodisi se zverženo utesnjeni ne pustijo motiti v predstavah o lastni veličini in njim namenjeni vlogi, ki jo morajo odigrati v nekakšnem animiranem nizu različnih poz, pozicij in grimas. Izrazno in estetsko popotovanje iz prazgodovine v sedanost se vzpostavi kot identifikacijska točka samorefleksije, s katero smo soočeni tu ta hip, na izletu v brezčasnost. Zbegani povezujemo prostore in svetove, napolnjene z vehementno prezentnostjo in potisnjeno tesnobnostjo, in iščemo skrite in skrivnostne kode za čudežni odziv v odrešujočo prihodnost.

A kleč je v tem, da to prihodnost postavljamo sami in jo gledamo zdaj, ko zanjo ne naredimo ničesar. Utopljeni v stalni dirki za preživetje, zakopani v lastnih telesih in obremenjeni s sabo ter našo vlogo v družbi, igramo dano in vsiljeno igro in namesto krika ponujamo molk in nasmeš. Čeprav se zavedamo, da nekdo drug misli o naši prihodnosti, ne zmoremo ali oportunistično in konformistično nočemo storiti ničesar, da bi odprli Pandorino skrinjico lastnih zablod in zmot. Hibridi in človečnjaki nas ekshibicionistično pozdravijo in pričakujejo reakcijo. Če poteza ne uspe, poskusijo v drugo ... in v tretje ... A kar se prvič rodi kot emocija, se drugič pojavi kot travma. Skulpture Mirka Bratuše so nedolžno zapeljive in pretkano srhljive. Kot petje siren in Kirkina hrana. Vabljava lepota in trda realnost. Lekcija iz umetnosti, zgodovine in življenja.

Mirko Bratuša je nazadnje samostojno razstavljal v Mariboru leta 1997. Leta 2011 je predstavljal Slovenijo na 54. Beneškem bienalu likovne umetnosti s projektom *Grelci za vroča čustva*, da bi simboliziral človeka, ki v družbi čuti, da nima nobenega vpliva na politiko, družbo in proces uničevanja narave, kar ga sili v beg. Zato mu preostane le vračanje k sebi, v območje izgubljene občutljivosti. Ko se je leta 2011 spraševal, »kako ljudje čutijo prostor, svet in sebe, kaj ljudje čutimo izven virtualnega prostora, ki je danes vseskozi prisoten«, verjetno ni mislil, da bodo ta vprašanja ostala neodgovorjena do danes, kaj šele, da bodo sčasoma dobivala samo še bolj ciničen, zlovešč in brutalen podton.

– Peter Tomaž Dobrila

BIOGRAFIJA

Spletna stran

Mirko Bratuša (1963) je leta 1988 prejel študentsko Prešernovo nagrado, leto zatem pa diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Med letoma 1990 in 1992 je nadaljeval podiplomski študij na Münchenski Akademiji likovnih umetnosti pri profesorju Leu Kornbrustu, kjer se je posvečal kiparstvu v urbanem prostoru in v Münchnu tudi diplomiral. Leta 1993 je bil sprejet v razred znamenitega britanskega kiparja Tonyja Cragga na Umetnostni akademiji v Düsseldorfu, nato pa se je vrnil na Ljubljansko Akademijo za likovno umetnost in še istega leta zaključil kiparsko specialko.

Od leta 1997 poučuje kiparstvo in keramiko na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, na Oddelku za likovno pedagogiko, kjer je bil leta 2014 izvoljen v rednega profesorja. Leta 2005 je prejel nagrado zlata ptica, leto pozneje pa nagrado Prešernovega sklada za razstavo *Anonimos* v madridski galeriji Circulo de Bellas Artes. Leta 2011 je s projektom *Grelci* za vroče občutke zastopal Slovenijo na 54. beneškem bienalu. Od leta 2025 je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Raziskuje problematiko umeščenosti kipa v naravni oz. urbani prostor, o čemer je leta 2000 pisal v knjigi *Spomeniki minljivosti*. S konceptom protispomenika je razburkal slovenski javni prostor s kipoma *Spomenik NG* v Novi Gorici in *Nabukadnezar* pred Ljubljansko Mestno galerijo. Prizadeva si za prevetritev ustaljenih predstav o spomenikih ter za strokovno in sistematično konserviranje in restavriranje javnih skulptur.

Prepričan je, da v kiparstvu ni druge igre, kot sta material in tehnika. Skupaj sta vsebina. Kombinacije materialov mu omogočajo neslutene možnosti. Pa ne v rokokojskem smislu zlaganja rdečih, črnih, belih marmorčkov, temveč v zlaganju besed: ostrih, blagih, finih, robustnih ... Ker v svojem delu razvozlava odnose med obliko, materialom in tehniko, je za branje in razumevanje njegove kiparske produkcije nujno poznati vsaj okvir tehnološke geneze oz. procesa nastanka.